WIKIPEDIA

Pilosopiya

Gikan sa Wikipedia, ang gawasnong ensiklopedya

Ang Ingles nga bersiyon ning maong panid mahimo mong mahubad ngadto sa Binisayang Sinugboanon.

Ang **pilosopiya** o **gumaran** usa ka natad sa pagtuon nga naglakip sa mga natad sama sa estetika, epistemolohiya, etika, lohika, ug metapisika. Ang batakang paagi sa pilosopiya mao ang paggamit sa pangrason aron timbang-timbangon ang mga tubag sa mga pangutana kabahin sa kamatuoran sa Diyos, sa kamatuoran mismo, ug sa moralidad. Apan walay higpit nga lagda kon unsa ang pilosopiya ug unsa ang dili pilosopiya, lakip na kon unsa nga metodo ang pilosopikanhon ug unsa ang dili.

Ang usa ka tawo nga nagtuon sa pilosopiya usa ka **pilosoper** (gikan sa Ingles nga pulong *philospher*) o **gumaran**. Ang pulong **pilosopo** nagpasabot sa usa ka tawo nga kanunayng manginsulto, ug dili sa usa ka magtutuon sa pilosopiya.

Ang pulong *pilosopiya* misulod sa pinulongang Sinugboanon pinaagi sa Kinatsilang *filosofía*. Sa Kasadpang Kalibotan ang gigikanan sa pulong pilosopiya mao ang Grinyegong Φιλοσοφία (*philo-sophia*), nga nagpasabot *gugma sa kaalam*. Daghang mga pilosopong Griyego sa karaang panahon ang nag-ila sa kalainan sa kagustohan sa kaalam batok sa kagustohan sa mga materyal nga butang, bisyo, ug ang pagtagbaw sa lawasnong kagustohan. Ang kahulogan sa kaalam alang sa mga Griyego sa karaang panahon naglakip sa birtud ug ang kagustohan sa kahibalo ug dili sa opinyon.

Ang pulong "pilosopiya" mahimo usab nga magpasabot sa panlantaw sa usa ka tawo o katawhan. Apan kining maong kahulogan nagpasabot nga dili lang usa ra ang tubag sa mga pangutana nga dugay nang gisulayan pagtubag sa mga gumaran.

Mga sanga sa pilosopiya

Walay unibersal nga panagsabot unsang mga natad ang sakop sa pilosopiya. Apan kining mosunod tradisyonal nga mga sanga sa pilosopiya:

- lohika
- epistemolohiya
- etika
- estetika
- metapisika

Ang matag sanga may iyang pundok sa mga pangutana nga gisulayan sa pagtubag.

Gawas ning lima, may ubang natad nga sagad lakip sa gitun-an sa mga gumaran. Kini mao ang politika (giila ni Aristóteles nga sakop sa etika), pisika (sa kahulogang unsa ang materya ug enerhiya), relihiyon ug teyolohiya.

Ang orihinal nga bersiyon ning maong artikulo gibase sa Iningles nga bersiyon niini sa Wikipedyang Ingles.